

Een verantwoord en gecoördineerd beheer van de weesbronnen

Sommige radioactieve bronnen, materialen of stoffen kunnen per ongeluk, door kwaadwilligheid of door onachtzaamheid in de recyclagekringloop van schroot en in het klassieke industriële afval terecht komen. Het opsporen van deze bronnen is uiterst belangrijk omdat tegen elke prijs vermeden moet worden dat deze producten mensen bestralen of besmetten en dat ze het milieu vervuilen. België heeft strenge maatregelen genomen om de radiologische risico's die gepaard gaan met het bestaan van weesbronnen te verkleinen.

Wat is een weesbron?

Een weesbron is, volgens de definitie die het Algemeen reglement op de bescherming van de bevolking, van de werknemers en het leefmilieu tegen het gevaar van de ioniserende stralingen (ARBIS) eraan geeft, «een bron waarvan het activiteitsniveau op het tijdstip van ontdekking de vrijstellingswaarde (...) overschrijdt en waarop geen reglementaire controle wordt uitgeoefend, hetzij omdat hierop nooit zulke controle is uitgeoefend, hetzij omdat het een bron betreft die is achtergelaten, verloren, zoekgeraakt, gestolen of, zonder passende kennisgeving aan de bevoegde overheid of inlichting van de ontvanger, is overgedragen aan een nieuwe houder». Een weesbron is van nature een bron die niet kan worden gelinkt aan een financieel verantwoordelijke. Men treft ze meestal aan in de beheercyclus voor klassiek industrieel afval, met name tijdens het vervoer, de recuperatie en de recyclage van schroot. Het gaat bijvoorbeeld om oude bliksemafleiders uitgerust met een radiumbron of bronnen met kobalt-60 of cesium-137 die werden gebruikt voor industriële metingen en controles (kwaliteit van lasnaden, bepaling van de dikte ...) of om radioactieve producten die in de geneeskunde gebruikt worden voor diagnostische en therapeutische doeleinden. Het kan ook gaan om chemische producten (thoriumnitraat of uranylacetaat), of om wijzerplaten van horloges, om kompassen of om meetinstrumenten die beschilderd werden met radiumhoudende lichtgevende verf.

Oude meetbron

Gebruikte gammamat-bron

1

1 Flesjes met uraniumbesmette stoffen

2

2 Oude, met radium besmette bliksemafleider

Wie betaalt voor het veilige beheer van weesbronnen?

In het verleden, wanneer een weesbron ontdekt werd, waren de kosten van de karakterisering, verwerking, conditionering, opslag en afvoer van deze bron voor rekening van diegene die de ontdekking had gedaan. Hierdoor werd men natuurlijk niet aangemoedigd om dergelijke bronnen vrijwillig aan te geven.

Voor het beheer van de weesbronnen werd daarom een specifiek addendum bij het protocolakkoord van 1 oktober 2003 tussen het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle en NIRAS gevoegd. Daarmee werd een doeltreffende oplossing gevonden voor een delicaat probleem op het vlak van de volksgezondheid en de bescherming van het leefmilieu.

Op 19 oktober 2007 ondertekenden het FANC, NIRAS en de betrokken beroepsfederaties gemeenschappelijke driepartijenovereenkomsten die voortaan een aanvaardbare structurele financieringsoplossing bieden aan derden die zouden bijdragen tot het opsporen en verwijderen van weesbronnen. Mits een aantal strikte voorwaarden worden nageleefd, verbindt NIRAS zich ertoe het beheer te financieren van de weesbronnen die zouden worden ontdekt door de geregistreerde ondertekenaars, door de kosten ervan te imputeren op het Insolventiefonds. Om de eigenaars van radioactieve bronnen te ontraden strafbare handelingen te stellen, is NIRAS wettelijk verplicht alle middelen aan te wenden om haar schuld terug te vorderen bij de betrokken financieel verantwoordelijken, volgens het beginsel 'de vervuiler betaalt'.

Ter uitvoering van het koninklijk besluit van 14 oktober 2011 betreffende het opsporen van radioactieve stoffen in bepaalde materiaal- en afvalstromen, en betreffende het beheer van weesbrongevoelige inrichtingen zijn de sites die het FANC als gevoelig heeft geïdentificeerd nu uitgerust met meer dan 200 meetpoorten. Tussen 2007 en 2012 heeft het FANC 285 certificaten aan NIRAS bezorgd die de ontdekking van weesbronnen bevestigen.

Aantal certificaten overhandigd aan NIRAS

2007	6
2008	25
2009	64
2010	75
2011	50
2012	65

Totaal **285**

NIRAS
Kunstlaan 14
1210 Brussel
Tel. +32 2 212 10 11
Fax +32 2 218 51 65
www.niras.be

